

F. Sváteka, usprkos nekim manjim nedostacima, najboljim prilogom koji je do sada objelodanjen o članovima vrhovnog tijela Kominterne.

Nakon toga uvodnog izlaganja, autor obrazlaže svoju obradu i pristup, te navodi da je svu dokumentaciju sudio tako, što je svugdje, po mogućnosti, istražio uz prezime i ime, kao primjerice kod prezimena Müller, od kojih su neka bila prilično važna. Zatim je ličnosti poredao unutar pojedinih zemalja odakle potječu, a pokušao je odgonetnuti i brojne pseudonime služeći se pri tome prvorazrednim suvremenim izvorima.

Dokumentaciju, koju objelodanjuje, sudio je kronološkim redom od Prvog kongresa Kominterne, 2—6. ožujka 1919, pa zaključno sa sedmim 25. VII—20. VIII 1935, s dodatkom svih plenarnih sjednica i popisom prisutnih, uz posljednju održanu za vrijeme drugoga svjetskog rata 15. V 1943.

Na popisu se od prvog kongresa nadalje stalno javlja i Jugoslavija s ovim svojim predstavnicima: Ilijom Milkićem, Simom Markovićem, Filipom Filipovićem (pseudonim Boško Bošković), Trišom Kaclerovićem, Vojom Vujovićem, Bosnićem (Đuro Đaković), Milanom Gorkićem (pseudonim Josip Čižinski) i Milkovićem (Viktor Sahun s upitnikom). Točnost tih podataka treba da provjere oni jugoslavenski povjesničari, koji se bave poviješću Kominterne, jer će tek onda za nas navedeni podaci imati dokumentarnu vrijednost. Na kraju je objelodanjen abecedni indeks imena s brojevima, koji se odnose na objelodanjene tabele unutar kojih je sva tijela Kominterne sistematizirao autor Vilim Kahan (2). Ovaj put, začudo, slabo je zastupljena rubrika »Dokumentacije«. Objelodanjen je svega jedan prilog u toj inače bogatoj rubrici. Riječ je o nekim neobjelodanim pismima poznate njemačke revolucionarke Rose Luxemburg raznim ličnostima u vremenskom rasponu od 1899. do 1913. Originali pisama čuvaju se u raznim fondovima i djelomičnoj ostavišini Luxemburgove u amsterdamskom institutu (3).

Kao i ranijih godina, prema ustaljenoj tradiciji, i godine 1976, u sva tri broja, objelodanjene su uzorno izrađene bibliografije sa sažecima s područja međunarodnoga radničkog pokreta i socijalnih gibanja u čitavoj Evropi i na svim vanevropskim kontinentima.

Miroslava Despot

*JUBILARNI »RADOVI« Filozofskog fakulteta u Zadru. Radovi, razdio filoloških znanosti (9), razdio društvenih znanosti (6), 1975/1976, o dvadesetoj obljetnici Fakulteta, god. XIV—XV, sv. 14—15, Zadar 1976, 658 str.*

U čast dvadesetogodišnjice zadarskog Filozofskog fakulteta izdan je potkraj prošle godine zbornik napisa njegovih bivših i sadašnjih članova. Pedeset autora iz svih humanističkih nauka objavilo je svoje priloge.

Filozofski fakultet u Zadru, u toku svoga postojanja, nije dao našem društvu samo 941 redovno diplomiranog studenta i 202 diplomirana izvanredna studenta,

više doktora i magistera znanosti (vidi »Dvadeset godina Filozofskog fakulteta u Zadru 1956—1976«, Zadar 1976) i utemeljio, danas, tri postdiplomska studija, već i vrsnih priloga našoj nauci.

Politički, socijalni i vjerski pogledi M. Pavlinovića još i danas su sporni, otvoreni. Najpotpunije priznanje odaju mu filolozi, koji su ga »uvrstili u monumentalna djela naše leksikografije i — napokon — priznali su ga filologom koji nije imao želje da to bude«, rezimira *Vladimir Anić* u radu o Mihovilu Pavlinoviću.

*Stjepan Antoljak*, u svom djelu, pobija mnoga, do sada važeća, mišljenja o Zadru iz doba narodnih vladara i time utire nove putove osmišljavanja Zadra u ranom srednjem vijeku.

*Marija Brida* vraća nas dijalektičkoj misli rane renesanse, dijalektici Nikole Kuzanskog, čiji će opus ostaviti, nesumnjivog, utjecaja na: Keplera, Leibniza, Campanellu, Bruna, a naročito na dijalektiku novog doba, posebno Spinozu i Hegela.

O općelingvističkoj zanimljivosti zadarske jezičke situacije piše *Dalibor Brozović* i tako fundira putove koji su do danas slabo proučeni.

Usprkos tome što se ukorijenilo vjerovanje da francuski jezik ne posjeduje gramatičku kategoriju glagolskog oblika, o tome raspravlja *Vjekoslav Čosić*, u svom teoretskom prikazu.

*Heda Festini* izvještava o Kantovoj anticipaciji tretmana principa uzroka kao metodološkog pravila.

Iz sumarne analize *Marija Festinija* saznajemo o uspješnim prepjevima Vladimira Nazora naše poezije na talijanski jezik.

Da je i Dalmacija dala svoj častan prilog komunističkom internacionalizmu, doznajemo iz rada *Dinka Foretića*, posvećenog proslavama prve pobjedonosne socijalističke revolucije u periodu kada se kovala i izišla kao pobjednik i naša socijalistička revolucija.

O tome kako je Alberto Fortis mogao doći do biser-pjesme našeg narodnog genija, koja je čak prevedena i na malajski jezik, piše *Ante Franić*.

O postanku imena Diadora, koje se »eruditski dekorativno« upotrebljava i danas, piše *Branimir Gabričević*, iznoseći moguće pretpostavke ovoga grčkog toponima Zadra.

*Vera Gerersdorfer* piše o zadarskom starofrancuskom manuskriptu pronađenom 1969. godine. Uz transliteraciju i prijevod teksta, autorica otvara niz važnih pitanja o pismenom spomeniku koji ukazuje na vezu Zadra sa srednjovjekovnom Francuskom.

Prilog *Branimira Glavičića* o latinskom jeziku Šimuna Kožičića Benje ima za cilj da se što fundamentalnije zahvate svi lingvistički aspekti toga našeg latinista.

O Bergsonovoj koncepciji apsolutne samostalnosti duha, izvještava *Andelko Habazin*.

Vrstan poznavalac književnog opusa I. Vojnovića, *Nikola Ivanišin* govori o dramskim likovima i postupcima u »Ekvinociju« dubrovačkog pjesnika.

*Zlatan Jakšić* analizom romana »Za kruhom« dolazi do zaključka da to djelo srpske realističke proze ima sve bitne odlike I. Čipika kao pisca.

*Zoltan Jan* izvještava o najstarijoj povijesti slovenske književnosti na hrvatsko-srpskom jeziku iz pera Ivana Prijatelja, prvog predavača slovenske historije na Ljubljanskoj univerzi.

Prilogom o prvim tragovima umjetničke proze u »Zori Dalmatinskoj«, *Mira Janković* nadopunjuje ranija mišljenja o tome zadarskom časopisu.

U osnivanju Zavoda za pedagogiju i psihologiju, *Vladimir Janković* vidi »konačno proširenje i obogaćenje djelokruga Odsjeka za pedagogiju« zadarskog Filozofskog fakulteta.

*Boris Jurić* u svom prilogu ukazuje na ekonomsku opravdanost lokacije crne metalurgije na obali, koju shvaća kao dio širih ekonomsko-litoralnih procesa. U moru nedovoljne obaviještenosti o našim iseljenicima širom svijeta, dopis *Dunje Jutronjić-Tihomirović*, posvećen sintaktičkoj interferenciji jezika u kontaktu, znači novum za našu nauku.

U radu »Starohrvatska pasionska drama i pitanje stranih izvora«, *Nikica Kolumbić* naglašava da ona »pripada općem evropskom srednjovjekovnom dramskom fondu«.

Usprkos tome što se u Zadru u doba dozrijevanja hrvatske moderne pojavljuje *Iskera*, i u njoj djeluju: J. Čedomil i I. Vojnović, ovaj grad nije postao književno središte moderne; no, on će ipak ostaviti vidnih tragova na hrvatski književni život, ističe *Nevenka Košutić-Brozović*.

*Miroslav Kravar*, vrsnom naučnom akribijom, ističe mogućnost tipološko-komparativne analize glagolskog oblika.

*Petar Lisičar* u svom radu ukazuje na grčku keramiku s naših prijadranskih nalazišta.

Na osnovi dopisa zadarskih novina o engleskoj i američkoj drami u Narodnom kazalištu u Zadru, u razdoblju od 1946. do 1962. godine, piše *Ivo Mardešić*. *Radivoj F. Mikuš*, u svom prilogu, ističe da je teorijskoj lingvistici teorija relativiteta zacijelo omogućila »nove poglede na odgovarajuće govorne kategorije i mehanizme«.

O prvih šest stihova Goetheova prepjeva »Hasanaginice« i njenom utjecaju na druge pjesnike, piše *Jevto M. Milović*.

*Kosta Milutinović*, u rekapitulaciji o uskočkom harambaši Stojanu Jankoviću, upozorava i na »nepravедno zaboravljenog pjesnika Mirka Koroliju«.

*Ante Muljačić* piše o utjecaju Dostojevskog na poeziju Augusta Cesarca.

*Žarko Muljačić*, uvaženi poznavalac rada i života Alberta Fortisa »velikog prijatelja naših naroda«, izvještava nas o njegovom posljednjem putovanju u Dalmaciju.

*Anica Nazor* iznosi tezu da je Marko Marulić možda pisac do sada nepoznatoga latiničnog teksta legende o svetom Jeronimu otkupljenom 1966. god. u Londonu.

O Zadru, kao sveučilišnom centru u 19. vijeku, opširno i do sada najcjelovitije govori *Stjepo Obad*. Ni uz konzultiranja obilne literature i ukazivanja na novu arhivsku građu, problem Liceja i Centralne škole, nesumnjivo najvažnijih zadarskih visokoškolskih institucija 19. stoljeća, nije riješen.

*Luko Paljetak* piše o Kranjčevićevim pogledima na prevodenje.

O prikazima njemačke drame iz pera Milana Ogrizovića Vanje, s repertoara Hrvatskog narodnoga kazališta u Zagrebu, u zadarskom časopisu *Lovor*, govori rad *Mirjane Paljetak*.

*Lech Pazdziński* piše o poljsko-hrvatskoj kulturnoj uzajamnosti na početku 19. stoljeća i upozorava na to da u tom zbližavanju Baltika i Jadrana vidno mjesto zauzima i Dalmacija.

*Ivo Petricioli* u svojoj analizi škrinje svetog Šimuna ukazuje na nova bogatstva koja sadrži unutrašnjost toga krasnog spomenika evropskog zlatarstva. Vrijednost »Zapažanja« su i fotografije predmeta, izuzetne umjetničke i povijesne vrijednosti, koje tako prvi put postaju pristupačne široj javnosti.

*Josip Pivac* posvećuje svoja razmišljanja aktualnosti problemske nastave u našoj zemlji.

O romantičnim vizijama Zadranina Luigija Ficherta obavještava nas *Glorija Rabac-Čondrić*.

U 14. i 15. stoljeće trogirskoga i splitskog zaleđa, vraća nas, na osnovi splitskog kaptolskog registra i bastardela notara Tome de Cingulo, *Vladimir Rismondo*. U svom napisu *Višnja Rister* raspravlja o »Bakrenom konjaniku« A. Puškina i konjaniku iz romana »Petrograd« Andreja Beloga.

*Janez Rotar* u svom napisu naglašava da je knjiga Mihaela Napotnika »Kratek pregled bosanskega slovstva« iz 1884. godine »svakako značila otkriće za ondašnjeg slovenskog čitaoca«.

U radu o murterskoj čitaonici *Tomislav Skračić* služi se i zanimljivom »Pređa-kronikom« Andrije Jandre Mudronje.

*Mate Suić* piše o fortifikacijama i prospektu antičkog Zadra s kopnene strane, uz rekonstrukciju obrambenog sustava Jadere.

*Franjo Švelec* obavještava o kompozicijskim osobitostima »Vile Slovinke« Jurja Barakovića.

*Seid M. Traljić* objavljuje dva priloga povijesti šibenske trgovine u periodu između ciparskog i kandijskog rata.

O poeziji Teodora Roethkea, čiji je bila student, piše *Sonja Valčić*.

Rukopisni talijanski prijepis zapisnika Pravopisne komisije u Zadru objavljuje *Zlatko Vince*.

O našem humanistu i učenjaku Markantunu de Dominisu u komediji »Ured za sakupljanje i širenje novosti« Engleza Bena Jonsona, izvještava *Josip Vlahović*. *Josip Vrančić* zalaže se, u svom napisu za osnivanje Katedre za kulturno oblikovanje i suvremenu umjetnost na zadarskom Filozofskom fakultetu.

Poslije sjedinjenja Zadra s maticom zemljom prišlo se i obnovi njegovih škola, da bi, kako naglašava *Mate Zaninović*, »pouovo postao kulturni i prosvjetni centar ne samo sjeverne Dalmacije, već i šireg područja Dalmacije i Hrvatske«. U tim jubilarnim »Radovima« objavljeni su i memorijalni članci posvećeni: Arsenu Marjanoviću, Petru Vajdi, Nikolaju F. Preobraženskom, Anti Mariji Strgačiću, Stjepanu Kastropilu i Kseniji Radulović — ljudima koji su minulih 20 godina postojanja Fakulteta, radeći na njemu, okončali svoje živote.

*Milenko Pekić*